

1930: IN DE KIKKER NAAR ZANDVOORT

(fragment uit mijn nog te verschijnen familieboek WILLEMSPARKWEG 153, over het gezinsleven van mijn grootouders en hun zes kinderen in de jaren 1920-1950, in het Amsterdam-Zuid van toen)

Met een hoofd vol zon en zijn schoenen vol zand was Henk tegen zijn grootmoeder aan in slaap gevallen. Na een zomerse dag in Zandvoort boemelden kleinzoon en Opoe Voor in de Blauwe Tram terug naar Amsterdam. Ze had hem moeten uitleggen dat de tram vroeger groen was en dat hij daarom nog steeds de Kikker werd genoemd, ondanks de kleurwisseling. Op de heenweg had hij haar vermaakt door alles te benoemen wat ze aan zich langs zagen trekken: de Jordanese drukte rond de Westermarkt, de statige huizen langs de Nassaukade, de boer die zijn koeien op de platte schuit in de sloot tussen de weilanden vervoerde, de stoomtrein die hen over het parallelle spoor passeerde. Ze waren over de boulevard gewandeld, langs de chique terrassen van de villa's waar onder gestreepte markiezen de tafels gedekt stonden met glanzend damast, gebloemd porselein en zilveren bestek dat fonkelde in de zon. Natuurlijk had haar kleinzoon willen pootjebaden. En natuurlijk had ze dat goed gevonden, omdat ze hem nu eenmaal niets kon weigeren. Dus waren ze puffend door het mulle zand naar de waterlijn geploegd. Om de paarden heen die koetsen trokken met cabines waar je je kon omkleden. Ze hadden gelachen om de gillettjes en het misbaar waarmee een groepje baadsters zich voorzichtig in zee had gewaagd. Later aten ze hun meegebrachte boterhammen op een bankje met zicht op zee en voerden de korstjes aan de krijsende meeuwen. Zo was de dag - met een ijsje tot besluit - omgevlogen. Voorzichtig verschoof ze haar arm om haar kleinzoon niet wakker te maken. Haar "apegatje", zoals ze hem liefkozend noemde. Het ongedurige en ondeugende kind, altijd uit op kattekwaad, dat haar dochter Sophie zo vaak tot wanhoop dreef. Als ze hem dan voor straf op de kruk naast het fornuis zette en hem maande om daar stil te blijven zitten, was hij alweer weggeglip zodra zij zich naar het aanrecht had omgedraaid.

HET BEGON MET EEN KUCHJE

De slapende kleine Henk had eigenlijk wel iets van Riek op die leeftijd, peinsde ze. Haar mooie dochter die al voor haar 20e aan de tbc was bezweken. Het was begonnen met een kuchje dat al gauw veranderde in zware hoestaanvallen waar ze bijna in stikte. De koorts was snel gestegen. 's Nachts kwam de crisis, die haar fataal werd. En dat allemaal in één week tijd. Haar man, haar grote sterke kerel was aan diezelfde longziekte overleden. Maar dat had jaren geduurd; in de loop der tijd was hij steeds zieker en zwakker geworden. Haar eerstgeborene en laatstgeborene, het zoontje en dochtertje dat meteen na of al tijdens de geboorte waren gestorven. Na negen maanden, na die barenspijn geen kind aan je borst. Alleen maar verdriet. Zoveel dat ze er bijna in was gestikt. Weken, maanden had ze nauwelijks kunnen eten of drinken, slikken. Ze ging verzitten. Niet meer aan denken.

KOEKJESTROMMEL OP DE KAST

Een briesje bracht wat verkoeling in de warme coupé. Ze naderden alweer de randen van de stad. Straks zou ze haar kleinzoon thuisbrengen. Ze zou een hapje mee-eten aan de grote tafel. En dan zou haar oudste kleindochter Mientje haar zelf naar huis begeleiden. Naar de etage in de Pijp waar ze samen met haar jongste dochter Mien woonde. Zij in de voorkamer, Mien en haar man George in het achterhuis. 'Zo fijn als gemalen kippenstront,' bespote Sophie vaker haar vrome zwager. Het was een rijzige en onkreukbare man. Ouderling in de kerk waar haar dochter ook geregeld kwam. Zelf had ze daar niet zoveel behoefte aan. Natuurlijk was ze voor de kerk getrouwd en had er haar kinderen laten dopen. Maar om er wekelijks een dienst bij te wonen, zoals dat stel deed... Ze moest er eerlijk gezegd niet aan denken. Liever bleef ze thuis, verzon een karweitje dat nog gedaan moest worden. Of veinsde een zere rug. Maar altijd als ze de deur uitgingen, voor een

kerkdienst, op bezoek bij een zieke geloofsgenoot of voor een lezing binnen hun gemeente, zetten ze de koektrommel bovenop de kast. Dan moest ze wachten tot een van haar kleinkinderen bij haar op bezoek zou komen, op een stoel klom en de trommel pakte. Waarna ze ondeugend samen van hun zonde - de gestolen koekjes - snoepten. Die des te lekkerder waren omdat ze de verstoppers te slim af waren geweest.

Ondanks zulke eigenaardigheden had ze er verder niks te klagen. George was een rechtschapen man, die zijn vrouw en schoonmoeder minzaam en altijd ietwat uit de hoogte bejegende. Mien vereerde hem. Zag tegen hem op. Maar het bleven stille kamers in die verder zo drukke Pijp. Er waren geen kinderen gekomen. Zouden Mien en George dat eigenlijk betreuren? Bij Sophie en haar Herman meldde zich elke twee jaar weer een volgend kind. Na dat eerste, het "moetje", waardoor ze hadden moeten trouwen. Het had toen nog heel wat moeite gekost om die al zichtbaar dikke buik van Sophie in de plooiën van haar bruidsjurk te verhullen. De kunstschilder van toen die meewerkte in de kroeg van zijn moeder was nu de eigenaar van een gerenommeerde fotohandel in het chique Zuid. Zijn kinderen mochten doorleren, want hij wilde dat ze het beter zouden krijgen dan hij. Ze hadden het goed, daar in die hoge kamers in die statige straat waar de mensen zo keurig spraken en zo duur gekleed gingen.